

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGLELYET

Megjelenik minden pénteken legalább egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 4 firt, félévre 2 firtal fizethetnek elő, negyedéves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az
ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ
(Dr. Hintz György, e. pénztárnokhoz),
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
(Gamauf Vilmos, c. titkárhoz)
czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Lapfelügyelő bizottság: **Paget János** elnök; **Berde Aron**, **b. Huszár Sándor**, **Mina János**, **Nagy Ferencz**,
Szabó Samu, **Szentgyörgyi József**.

A philadelphiai kiállítás érdekében.*)

Nem képzelhetünk magasztosb törekvést, mint békés átalakulások korszakában, szerény napszámosként munkával teljesíteni a polgári kötelességeket.

Kiki tehetsége szerint.

Míg egyfelől a tudomány önálló keretében gazdag tárházat nyit a hivatottak részére, addig másfelől az ipar ezernyi forrásaival dús aratást ígér a szorgalomnak; és ha nem riadunk vissza az akadályoktól, nem vagyunk önhitűek, s tehetségeinket tul nem becsüljük; akkor csak kézbe kell venni a műszert, hogy minden kalapácsütéssel közelebb juthassunk kitűzött célunkhoz.

Az ipar a béke országában a második miniszter, melynek feladata szintoly fontos, mint a tudományé. Két külön tárcza ez és mégis egy állandó hid vezet egyiknek palotájából a másikba, úgy, hogy tán meg sem élhetnénk egymás nélkül.

Hazánk hosszú küzdelmek után nyerte vissza önállóságát; alig néhány éve, hogy utolérni igyekszünk a múlasztásokat és nagyon kitartók kell hogy legyünk, ha egy pár nemzedék képes lesz elérni a polgárosult nemzeteket. De nem szabad egy kínálkozó alkalmat is elszalasztanunk.

Ilyen kínálkozó alkalom lesz az 1876. ápril 19-én megnyitandó világtárlat Philadelphiában.

*) Ezen érdekes cikket, mely nagy részt saját nézetünknek is kifejezést ad, a „Székely hírlap”-ból vesszük át. S z o r k.

A napi sajtóban találkoztunk nézetekkel, melyek Magyarország képviseltetését ezen világtárlaton eilenzik; mert nem birván Ausztria mellett méltóan kiállítani és a szegedi kiállítás is ugyan azon időre esvén, e kiállítás érdekében is kívánatos, hogy ama tengeren túli kiállítás mellőztessék.

Mi e nézetnek semmi tekintetben nem lehetünk szószólói.

A világtárlatok eszméje a tyrusi, carthágói bazárok s a korinthusi játékoktól kezdve korunkig annak köszönik lételüket, hogy az ipar és kereskedelmi tevékenységnek alkalmat kellett nyitni, melyen a nemzetek magukat legelőnyösebb színekben kitüntethessék és így hova tovább a tárlatok fokozódott nagyobb szerű kiterjedései igazolták, hogy azok a nemzetek kedvenceivé lettek.

Élő példát mutat Japán szigetország, mit eredményeznek a tárlatok? Ez ország, mely az előtt hozzá férhetlen volt, mióta a világtárlatokon rendes vendégek a japániai, egészen európai módra civilizálódott, csak tanintézet 57,700 van benne és szigoruan kötelezett iskolázás tartatik.

Ha nem is volna Magyarországnak kiállítandó cikke, mi feltűnést okozzon, még azon esetre is helyet kell foglalnunk a philadelphiai világkiállításon, mert ez a párisinál, londoninál és bécsinél nagyobb szerű lesz, miután Amerika egy magában oriási erőfeszítéseket tesz, hogy kitűnjék és Anglia versenyre szállani készül.

Milyen gyakorlati haszna lesz annak hazánkra nézve, ha iparosaink saját érzeikkel szerezvén tapasztalataikat, az üdvös újítások első kézből jutnának hazánkba. Azt csak akkor lehet kellőleg méltányolni, ha némi fogalmat csinálunk magunknak azon nagyszerűségekről, melyeket a különböző kiállítási osztályok nyújtani fognak.

Hogy Amerikában a világkiállítás felül fogja mulni az összes eddigi európai kiállításokat azon nem kételkedhetünk, ha meggondoljuk, hogy maga a kiállítási palota 100 ezer \square méter és az egész helyiség 330 ezer \square métert foglal el, a főépület 650 méter hosszú és 150 méter széles, a szépművészeti épülete 20,000 \square méter és a gépcsarnok 430 méter hosszú és 110 méter széles lesz. A világkiállítás mellett állatkert, körülötte vasúti állomások és nagyszerű vendéglők, egyikében ezek közül ezer jól berendezett szoba fog lenni.

Mindenesetre az ércz és különösen a vasipar érdemi figyelmünket. E téren óriási eredmények vannak elérve Amerikában.

Az egész európai vastermelést 54 millió mázsa teszik, melyből csupán Angliára 30 millió mázsa számíttatik.

Az 1873-iki bécsi világkiállításon 2 850,000 mázsa termelés mutatott ki az orsztrák-magyar monarchiában.

Ezek ellenében az észak-amerikai vashegyek sokkal nagyobb termő-képességet mutattak ki.

A felső tó mellett „Lac superior“ és a Missouri államban a Takson-társulat birtokában 7% tiszta vas érczet szolgáltató vashegyek vannak, melyek jelenleg 2.695,434 tonna, azaz: 60 millió mázsa vas érczet szolgáltatnak évenként és mégis ez sem elég a fogyasztásra, mert Észak-Amerika egy magára 78 millió mázsa vas érczet fogyaszt.

Itt a vasipar minden kigondolható eszközökkel emeltetett és emeltetik naponta, a felső és a Huron-tavak hajózható csatornával vannak összekötve, a vidék vaspálya-vonalokkal van kapcsolatban; gazdag patakok, melyeken érezzúdnak vannak alkalmazva, beláthatlan pompás erdőségek szolgáltatják a legjobb faszenet, 2000 mozdony, 200 lokomobil, 200,000 munkás kéz folytonosan tevékenységben van és a vashegyek még nagyon kevésbé vannak kiaknázva, úgy, hogy pár millió tonnával több vasat is termelhetnének.

Ha már most számba vesszük, hogy vasbányászatunk oly csekély termelés mellett, a milyen a miénk — deficittel jár — s hogy annak oka az irrationális kezelés, akkor nem csalatkozunk, ha ki mondjuk, hogy kellő tanulmányozása mellett az amerikai vasiparnak nálunk is lehetne más lendület adni ez iparágnak.

Igaz ugyan, hogy Tesch, volt belga miniszter, és egy belga konzorcium mostan alkudozik a kormánnyal a vasbányák megvásárlása iránt, de van azonkívül elég vasbánya magán kezelés alatt, ezeknek életfeltétele alaposan megismerkedni a világ leg-tökéletesebb vasbánya kezelésével.

Aztán a magyarnak tengere is van, illenék-e ezt ignorálni? Egy állam, melynek tengere van, ne legyen képviselve a világ legelső tengeri hatalmasága tárlatán.

Szerény kis tenger az igaz, de fejlődni fog, ha erős akarat fogja aczélozni a népek karjait, melyek e hazát lakják; mert csak ipar és kereskedelem boldogíthat.

Vessünk számot magunkkal, bocsássuk szemle alá iparunk és termelésünk különböző osztályait, lássuk mibe akad meg figyelmük.

Az említett vasiparon kívül a bányászathoz soroljuk a geológiát és az ásványtermelés statistikáját.

Nincsen-e magyar tudományos akademiánknak több jeles férfia: Szabó Károly,*) dr. Koch Antal és mások? Nem lenne-e Magyarország méltóan általuk képviselve?

A földmivelés, erdőipar és kertészet terén nem volna-e mit kiállítanunk?

Élelmi és gyógyterményeink, dohányunk, fonalaink, faiparunk nem érdemelnek-e figyelmet?

Hát a vegytani-ipar, különösen gazdag természetes ásványvizeink mi figyelmet sem érdemelnek? Hisz borszéki és suliguli vizeink Amerikában is egyedül állanak a maguk nemükben.

És táp- és élvszereink, borunk, lisztünk (mely iparunk az első közzé számíttatik) nem érdemesek a kivitelre?

Nemzeti házi iparunk is megérdemelné, hogy a tulsó világrészben bemutatassék.

És képző művészeteink, mit vétettek?

*) Talán „Szabó József“, miután geológiáról van szó, mert „Károly“ bátyánk a történelem mezején szedi babérait. Szerk.

Felejthetlen Izsónk szobrászati műremekei; Zichy Rataelje, midőn megöleli madonnáját, míg a kis Trantteverin, ki Jézusnak áll mintaképül, duzzogva, elégedetlen arczzal nézi; Kleopatra éjszakája, Munkácsi és sok mások képei, mind jól vennék ki magukat a philadelphiai világtárlaton.

Felséges uralkodónk, ki mindig elől jár, ha népei emelkedését előmozdíthatja, azt hisszük, örömmel adna rendeletet, hogy valamelyik hadihajónk kísérje az expeditiót, ha bemutatnának, hogy egy tekintélyes ipar és kereskedelmi irányu szövetség vette e kiállítás szervezetét kezébe. Kereskedelmi és ipar-kamaráink, tekintélyes bankjaink és társulataink fontolóra vehetnék e kérdést, mert nem arról van szó, hogy a cikkek számos volta, hanem kitűnősége pályázzon és nem hogy a látni vágyó turisták, hanem hogy a gyakorlati élet szakkitűnőségei hozzák közelebbi viszonyokba hazánkat földgömbünk másik felével (Székely hirlap.)

A lúd.*)

Ezen — kedvező körülmények között oly hasznos — madár, már nem tenyésztetik oly nagy kiterjedésben, mint ennek előtte, mert a községi legelők megszüntettek a libák legeltetésére szánt terület felosztott vagy eladott. — A lúdak tenyésztése négyféle hasznot hoz, és pedig húsban, zsírban, tollban és némely helyütt kiválólag a májban. — Hogy azonban a lúd a tökéletesség kivánt fokát elérje, fő feltétel, miszerint fiatal korában elegendő tere legyen a szabad mozoghatásra, hogy a kivánt növekedést elérhesse. Jól mivelt vidékeken, réteken és füves legelőken, melyek a nagy barom számára használatnak, több kárt okoznának a lúdak mint hasznot, — mert a fűvet nagyon is elpiszkolják, és nedves ürülékeik a pázsitot kiégetik. — De gyakran léteznek területek, melyek mivelés alatt nem állanak, és csak igen silány fűvet adnak, miért is a lúdak sétatéréül igen előnyösen használhatók fel, kivált mert azok nem igen válogatósak.

A lúdak tollazata egész fehér, fehér szürkével kevert vagy pedig egészen szürke; rendszerint azonban az egészen fehérek, tollazatuk miatt, előnyben részesíttetnek.

A tojási idő január és február havában kezdődik; egy lúd 12—20-at, sőt ennél többet is tojik, rendszerint minden másod nap; a tojások a fészekből elvételnek és fagytól mont helyen eltételnek mind addig, míg a lúd az ülésre készülődik.

Egy gunár 6—8 lúdhöz elegendő, azonban jobb mellé csak 4 lúdat adni, hogy annál biztosabbak legyünk a tojások megtermékenyítése felől.

A költés. A költéshez inkább két éves mint fiatal lúdat használunk; a fészek egy csöndes száraz helyen a földön készíttetik el, és a lúd alá 13-nál több tojást nem adunk, mert február havában még hideg van; nagyobb számú tojásoknál megtörténhetnék, hogy mind ki nem kelne, mert ha a lúd azokat tökéletesen eltakarni nem képes, a tojások egy része kihül. A fészek közelébe, melyet a lúd napjában egyszer hagy el, eleség és valami zöldség és víz teendő. A libácskák rendszerint a 27-ik vagy 28-ik napon kelnek ki; ha néhány tojásból később kelnének ki, akkor a kikelt libácskák egy toll és pamuttal bélelt kosárba elhelyezve meleg helyre, pld. a kemence közelébe tételnek, a hol is addig hagyatnak, míg a többi tojás is kikelt.

A fiatal libák etetése. Életük első 24 órájában tápot nem igényelnek; ez idő elmúltával az első napon keményre főtt tojást kapnak jól összedarabolva és igen finomra vagdalt csalánnal öszekeverve, elébük egy lapos vizes edény tételik, melynek közepébe egy kő tételik, nehogy a vén lúd az edényt felborítsa. A tojás-etetéssel nem sokára fel lehet hagyni, mert drága eleség, és ennek folytán később árpaliszt, korpá és kenyérdarabokból tejtel tészta gyúratik, de mindig apróra vagdalt csalánnal vagy egyéb zöldséggel keverve; e tészta apróra felvagdaltatván, napjában gyakrabban nyújtatik a kis libáknak.

8—14 nap múlva, úgy a mint az idő engedi, a fiatal libák a vén lúddal a szabadba eresztetnek, és pedig a harmat elmúltával, mert ez nekik határozottan igen ártalmas; később fokoként durvább eleséghez nyúlunk, például főtt burgonyához, mely összetöretik és korpával, gyöngy lóherével, kelkáposzta levelekkel és mindenféle zöldség hulladékkal összekevertetik. Répát és hasonló gyöknövényeket is lehet nekik adni, de ezeket nagyon el kell aprózni, mert nagy falánkságuk folytán a nagyobb daraboktól megfulladhatnak. A gunár kis családját kikiséri a mezőre, és azt a kutyák, sőt az emberek támadásai ellen is védeni igyekeznek.

A nem felismerése. Ebben könnyen lehet tévedni; a legbiztosabb támpontot a gunár hosszabb nyaka és erősebb hangja nyújtja; vén lúdaknál, de kivált tojóknál a lefüggő ugynevezett tojóhas lép előtérbe. Egyébiránt a lúdak magas életkort érnek el, és van reá példa, hogy hús éves tisztos párok évenként még ifju nemzedéket neveltek.

A hizlalás. Bevezetésül szolgáljon, hogy a lúd éppen úgy mind más baromfi, csak élete első évében szolgáltat az asztalra izletes pecsenyét; jaj azon szerencsétlennek, kinek asztalára egy vén lúd kerül. A hizlalásnál tehát az a kérdés, vajon a hús, a zsír vagy a máj nagyságára fektetünk-e fő-súlyt? mert úgy a mint egy vagy más

*) Mutatvány. „A baromfi-tenyésztés“ című műből, írta Grabicy Gézya, Budapest, 1875

czél végett hizlalunk, úgy igen lényegesen változik a hizlalásnál követendő eljárás is.

Pomeraniában, mely lúdtenyésztéséről és az ebből származó jeles termékekről híres, a tengerpartján igen jó alkalom van erre. A lúdak itt rövid és ritkán növekvő füvet találnak, ezen kívül kapnak még burgonyát és kevés gabnafélét; őszi a tarlókra kihajtatnak. Később október havában szűkebb helyiségekbe záratnak és ott annyi zabot kapnak, a mennyit csak megemészteni képesek; ez által, miután már tökéletesen kinőttek, igen sok húst és zsírt szednek magukra, úgy hogy 14, 16 sőt 18 font súlyúak esznek. A pomerániai lúdak a legtöbb lúdaktól különösen nagyságuk és hosszú testük által különböznek, mi főképpen onnan ered, hogy haláluk előtt soha sem koppasztatnak, holott más helyütt, a hol a tollakra nagy súlyt fektetnek, évenként 3—4-szer koppasztatnak meg, a mi természetesen testükben való kifejlődésüket hátráltatja, mert a test nedvei első sorban is arra használatnak fel, hogy új tollakat hajtsanak.

A hizlalt lúdak azután egyidejűleg vágatnak le s koppasztatnak meg és felbontatlanul vittetnek a vásárra, melyek közül leghíresebb a kammini november hó 10-iki vásár, a hova az ily lúdak ezer számra viszik. A lúdak értékesítése és kihasználása Pomeraniában többféle. Résztint, — mint előbb mondatott, — a vásárokon adatnak el, résztint a háztartásokban használatnak fel; a mell a test többi részétől elválasztatik és felfüstölve mint „pomerániai lúdmell“ messze földre elszállítatik. A maradék azután a vérrel vagy a nélkül kifőzetik és ebből egy kossonya alakú szul készítetik. E hizlalási mód mellett a máj nem lesz nagyobb, mint rendesen.

Toulouseban és egyáltalában déli Franciaországban a lúdak naponként kétszer és pedig egy tölcser segélyével áztatott tengerivel tömetnek, és mindenkor annyit kapnak, hogy begyűk tele legyen. — Egy lúd tökéletes felhízásához 30 liter 21 kupa tengerit számítanak, mely azután 16—20 font súlyt is elér; a hizlalás 4—6 hét alatt be van fejezve. — A lúdak megtömetésük után óljukban szabadon mozognak; a régi alom legalább is minden két napban kitakarítandó és friss szalma teendő alájuk.

Franciaország más vidékein és Némethonban is a lúdak eleinte egyideig zabbal etettetnek, később tézta csikokat kapnak, melyet liszt, főtt és összetört borsóból, tengeri lisztből és hasonlókból készítenek és használat előtt tejjel megáztatnak.

Elszászban, különösen Straszburg és majnai Frankfurt vidékén, a hol a legnagyobb súlyt, az oly kedvelt és az ingyenczek által oly nagybecsült libamáj-pástétom készíthetése végett, a májra fektetik, más hizlalási mód divik. A lúdak ugyanis egyenként szűk ketreczekbe záratnak és sötét helyre tétetnek. — Ezen ketreczek elején egy lőrés alakú nyílás létezik, melyen koresztül a lúd nyakát kinyújtja, hogy az ezen nyílás előtt levő edényből ihasson. — A vízbe kis darabokban faszén tétetik, melyet

a lúd unalmában harapdos, és kisebb darabokat elnyel, mi által még jobban ingereltetik az ivásra. — A ketrecz hátulso része lécekből áll, és miután maga a ketrecz oly szűk, hogy a lúd nem képes benne megfordulni, azért a ketrecz fenekén hátul egy félhold alakú nyílás létezik, hogy a lúd ürülékei azon kieshessenek. — A lúdak áztatott tengerivel naponként kétszer tömetnek meg, mely közepé kevés só és foghagyma vegyítetik a szomjuság fokozása czéljából; néha mákolajat is kapnak. — Töméskor a lúd a ketreczből kivétetik, és a midőn begye már tele van, néhány percze szabadon bocsáztatik, ezután pedig ismét a ketreczbe záratik. Rendszerint a hizlalás 18—24 nap alatt be van fejezve, előbb ritkán.

Mi nálunk Magyarországon szintén áztatott tengerivel háromszor tömik a lúdat kézzel, sőt is kapnak kis darabokban; szintén szűk helyen tartatnak, csak hogy többen is vannak egy ketreczben elhelyezve; a hizlalás ily módon 3—4 hétig tart.

Betegségek. Általában véve a lúdak ritkán vannak betegségeknek kitéve, ha csak, mint néha megtörténik, dög nem esik beléjük.

Ha férgek bántják, akkor ez a tisztaság és gondozás hiányában keresendő.

A bűrök és belendek nekik is, úgy mint más madaraknak, halált hozó méreg.

Néha hűdési tünetek is fordulnak elő náluk, mi az által ismerhető fel, hogy folytonosan forognak. Ez esetben rendszerint használ, ha egy éles késsel azon eret, mely az ujjak közötti bőr alatt meglehetősen feltűnően kiáll, megnyitjuk.

Kü l ö n b ő z ő f a j o k. A legismertebb fajok a közönséges lúdon kívül a következők: a pomerániai lúd; színe leggyakrabban egészen fehér, vagy fehér szürkével keverve, alakjára a közönséges lúddal hasonlít, csak hogy nagyobb és erősebb, mi leginkább onnan ered, hogy életében nem koppasztatik meg. Több kísérlet, mely ezen lúdnak Némethon egyéb vidékein való tenyésztésével tétetett, azon eredményre vezetett, hogy ezek ott, a hol megkoppasztattak, nagyságukban visszaestek. — Ehez közel áll

az Emdeni vagy Brémai lúd, mely majdnem mindig csak fehér színben fordul elő, s melynek tollai ezekből igen nagyra becsültetnek.

A Toulousei lúd majdnem mindig szürke színű és pedig meglehetősen sötét szürke; nagyságra majdnem olyan, mint a pomerániai, de még tömöttebb testalkatu, és majdnem földig érő alteste van; ezért a hizlalásra különösen alkalmas és meghizva 20 s ennél még több font súlyt is elér.

A fürtös lúd egy oly változmány, melynek tollai rendszerint fehérek és borzosak, mi ugyan sajátságos, de nem éppen szép látványt nyújt, mely a borzas tyúkokhoz hasonlít.

A Chinai lúd színe barnás, mely a mellen vilá-

gos szürkébe vagy fehérbe megy át, és nyaka egész külső oldalán egy sötétbarna vonal létezik. Hosszú nyaka miatt alakja a hattyúhoz hasonlít; csőre fekete és ennek a fej felé levő végén szintén fekete színű szarúféle kinövések léteznek.

Az egyiptomi lúd alakja kicsi, de fényes tollazata miatt igen kecses állat. A szem környezete sötétvörös, a fehér csőrt egy vörös gyűrű övedzi körül; nyaka és melle világos vörös; mely utóbbin egy sötétbarna folt létezik; alteste vörös és szürke, szárnytollainak egyik fele fekete, másik fele fehér egy fekete vonallal; háta világos vörös, mely egészen fekete s a fark felé sötétebb vörös színt ölt.

A Bernickel lúd Island, Grönland, valamint Oroszország és Ázsia északi vidékein honos, és mintegy négy font súlyú. — Lábai magasak, csőre fekete és kicsi, melynek minden oldalán egy kis vereses vonal létezik; arca és csőre alja fehér; egy fekete vonal kivételével, mely a szemtől a váll felé vonul; feje, nyaka és válla fekete; alteste kék, szürke és feketével keverve; lábai sötétek.

Kísérlet tétetett ezen eredetileg vad madár megszelídítésére, mely sikerült is.

Az örvös lúd (Die Rottgans,) mint az előbbeni, egyike a legkisebb lúdfajoknak és kisebb mint némely kacsá. Október hó első felében New-York partjain nagy mennyiségben jelenik meg, és dél felé lévén útja, a partokon időzik útja közben egészen december haváig. Egyesek télen át ott is maradnak. — Április és májusban vízszaternek az északi vidékekre. Minden árral nagy mennyiségben úsznak a számos öbölbe és apály alkalmával a partokon legelésznek. Minden zörejre sűrű tömegbe összeszaladnak, úgy annyira, hogy a vadász bizony számíthat rá, hogy gazdag prédára tesz szert.

A Kanadai vagy Amerikai vadlúd vándorlása közben tavasszal és ősszel Amerika belsejébe hatol, és az amerikai tengerpartokat és tavakat is meglátogatja; a Hudsonöbölben különösen nagy mennyiségben lövik. Csőre fekete, a nyak felső része hasonlólag fekete; állkapczája és feje alsó részén egy nagy fehér folt látható háta és szárnya barna, fehér foltokkal; dereka és farka fekete; lába feketés hamuszín.

T A R S A L G Ó.

Szőlészeti statistika.

I. Alsó-marosi borvidék.

a) marosi kerület.

1. Branyicskán 17 hold agyag talajban termel br. Jósika Lajos ö excellentiája 400 öl renusi rieslinget, egy hold hazai som, egy hold traminert, két hold fekete kadarkát, 5¹²⁰⁰/₁₆₀₀ h. vegyes hazai faj szőlőt; a falusiak 7 hold vegyes hazai faj szőlőt karikás művelés alatt, kerül holdonkénti művelése 95 frtba napszám műveléssel; terem egy hold vegyes hazai szőlő 25 akó jeles, a som kitünő bort; az új ültetvények még nem kerültek eladásra, a régi szőlők akója el kelt 1871-ben 5 frtjával 1872, 1873, és 1874-ben 7 frt. 50 kr. Egy hold új szőlő beállítása kerül 8—900 frtba o. é.

2. Tirnovicza 9 hold 992 öl agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdonkénti 90 frt művelési költséggel 25 akó jeles bort, elkelt 1871-ben 5 frton, 1872, 1873 és 1874-ben akója 7 frt. 50 kr. Déván.

3. Maros-Bretttye 9 hold 566 ölön agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdonkénti 80 frt napszám művelési költséggel 20 akó közönséges bort, 1871-ben nagyon kevés termelt; 1872, 1873 és 1874 helyt elfogyott.

4. Gothátyán báró Bornemissza Tivadar agyag talajban termel 3 hold rajnai riesling és 3 hold vegyes hazai faj szőlőből, a rieslinget renusi félkör műveléssel, a hazait karikán, a renusi művelés egy rajnai német által művelve, kerül holdanként 130 frtba, és terem 20—25 akó jó riesling bort, a hazai napszám művelés alatt terem ugyananyi jeles bort, eladás még nem történt. Egy hold Riesling beállítása dróttal belé kerül 900 frt. o. é.

5. Guraszáda 14 hold 700 öl agyag talajban ter-

mel vegyes hazai faj szőlőkből karikán 85 frt. művelési napszám költséggel holdanként 25 akó jeles bort, elkelt 1871-ben akója 5 frt. 1872, 1873 és 1874 10 frton Dévára és a bánya városokba.

6. Ulyies 3 hold 1000 öl agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 85 frt. napszám műveléssel 25 akó közönséges bort felhasználják helyt saját szükségletükre.

7. Glod 12 hold új szőlő agyag talajban, melyből 6 hold fekete kadarka tökére, 6 hold renusi és olasz riesling rajnai műveléssel, minthogy most 2 éves, határozott termést és jövődelmet mondani nem lehet.

8. Zám 12 hold 400 öl agyag és trachit kő-porladványban termel:

Traminert	2 h. 400 ☐ ölet.
Fehér burgundit	400 ☐ ölet.
Fekete burgundit	1 h. 800 ☐ ölet.
Portugiesert	800 ☐ ölet.
Zierfahndert	400 ☐ ölet.
Mustafert	400 ☐ ölet.
Renusi Rieslinget	3 h. 800 ☐ ölet.
Olasz Rieslinget	1 h. 800 ☐ ölet.

Két hold különböző faj szőlők próbájára alkalmazottan művelnek

Szankamenkát
Veltelinert.
Honiglert.
Rothgipflert.
Ortliebert.

mind ezek renusi félkör művelés alatt holdanként 110 frt. művelési költséggel teremnek 25 akó jó bort; minthogy az egész új szőlőtelep, még eladás nem történt.

9. Fesecel 1 hold 6 □ öl köves agyag talajon termel hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 60 frt művelési költséggel 20 akó közönséges bort; elkelt helyt saját szükségletükre.

10. Mihelesch 1 hold 200 □ öl agyag talajon termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 60 frt. napszám költséggel 20 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosok saját használatukra.

11. Sztancséstohába 4 h. 670 □ öl közönséges agyag talajon termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 60 frt. napszám művelési költséggel 21 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosok saját használatukra.

12. Sztregonya 4 h. 350 □ öl köves agyag talajon termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 60 frt. napszám művelési költséggel 22 akó közönséges bort, elkelt helyt és Dobrán; 1872, 1873 és 1874 akójának ára 7 frt. 50 kr. volt.

13. Roskány 800 □ ölön agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 60 frt napszám költséggel 20 akó közönséges bort, elhasználják helyt a tulajdonosok önszükségletükre.

14. Radulesd 10 h. 1000 □ öl agyagtalajon termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdanként 65 frt napszám művelési költséggel 20 akó közönséges bort; elkelt 1871-ben 5 frton, 1872, 1873 és 1874-ben 10 frton Dobrán.

15. Dobra és Guradobra mező város, 8 h. 740 □ öl agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 85 frt napszám művelési költséggel 25 akó jó bort, elkelt helyt 1871-ben 5 frton, 1872, 1873 és 1874-be 10 frt.

Laposnyak 5 h. agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 75 frt napszám művelési költséggel 25 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosoknál önszükségletükre.

17. Dumbrovia 5 h. agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 60 frt napszám művelési költséggel 25 akó közönséges bort, elkelt helyt és Dobrán 1871-ben 5 frton, 1872, 1873 és 1874-ben 7 frt 50 kron.

18. Briznyik 30 h. agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 80 frt napszám költséggel 25 akó jeles bort, elkelt Dobrán Déván és helyt 1871-ben 5 frt. 1872, 1873 és 1874 10 frton.

19. Szakamás. 25 h. agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből (melyekből mintegy 400 □ öl Lázár Lajosé Renusi és Olasz Riesling; br. Bornemissza Tivadaré 400 □ öl tiszta som szőlő ültetvény) karikán, holdankénti 85 frt napszám művelési költséggel 24 akó kitünő bort, mely elkelt Dobrán és helyt akónként 1871-ben 7 frt. 50 kr. 1872, 1873 és 1874-ben 10 és 12 frton

20. Bábolna 89 h. 1025 □ öl részint agyag, részint csillámpalával vegyített agyag talajban termel Velicska Lajos 4 hold R. Rieslinget; 200 □ Furmintot, a többi mind vegyes hazai karikán holdankénti 90 frt művelési költséggel 22 akó részint kitünő, részint jó bort, akója elkelt Déván és Szászvároson 1871-en 5 frton 1872, 1873 és 1874-ben 10 forinton

21. Folt 21 h. 264 □ öl csillámpalás agyag talajban és

tiszta agyagban termel gróf Bethlen Sándor egy hold Pineau noirt, egy hold fekete kadarkát, a többi mind vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 90 frt napszám művelési költséggel 22 akó jeles bort, elkelt Szászvároson 1871-ben 5 frton 1872, 1873 1874-ben 10 forinton.

22. Boj 20 hold 100 □ öl agyag és csillámpala talajban termel vegyes hazai fajszőlőkből karikán, holdanként 90 forint művelési költséggel 22 akó jó bort, mely elkelt 1871-ben 5 frt, 1872, 1873 és 1874-ben 10 forinton.

b) Hátszegi kerület.

23. Hátszeg várossa csak az újabb időben mintegy 12 hold agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán 110 frt művelési költséggel 25 akó jó bort, bora elkelt helyt 1872, 1873 és 1874-ben 7 frt 50 krron.

24. Alsó-Farkadin Gauricsa 4 hold 1040 □ öl agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdanként 100 frt napszám művelési költséggel 24 akó jó bort, az újabb időben kerülve művelés alá, a tulajdonos még nem adott el.

25. Felső-Farkadin Kregius 7 hold 1000 □ öl agyag talajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 100 frt művelési költséggel 24 akó jó bort, a tulajdonosok használják fel saját szükségleteikre.

26. Tustya 13 hold 1590 □ öl agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán holdankénti 90 frt napszám művelési költséggel 24 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosok önszükségletükre.

27. Demszusz Styéj 3 hold 30 □ öl agyagtalajban termel vegyes hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 85 frt napszám művelési költséggel 20 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosok önszükségletükre.

28. Pestény 7 hold 695 □ öl agyagtalajban termel vegyes hazai fajszőlőkből karikán, holdankénti 85 frt művelési költséggel 20 akó közönséges bort, elkelt helyt a tulajdonosoknál.

29. Felső-Szilvás 33 hold 1100 □ öl agyag talajban termel vegyes hazai fajszőlőkből karikán, holdankénti 95 frt művelési költséggel 25 akó közönséges bort, 1871-ben nem kelt el, 1872, 1873 és 1874-ben 5- és 7 frt 50 krron vették akóját.

30. Alsó-Szilvás 72 hold 1109 □ öl agyag talajban termel hazai fajszőlőkből karikán, holdankénti 95 frt napszám művelési költséggel 25 akó jó bort, elkelt Hátszeg vidékére 1872, 1873 és 1874 akónként 6 frton.

31. Hátszeg-Váralja 3 hold 880 □ öl agyag talajban termel hazai faj szőlőkből karikán, holdankénti 90 frt művelési költséggel 25 akó jó bort, bora elfogy helyt, nagyobbára mint gyümölcsöt szállítják Petrozsényba és Hátszegre.

32. Sztrigy Plop-Plés 19 hold 113 □ öl agyag talajban termel vegyes hazai fajszőlőkből karikán, holdankénti 90 frt művelési költség mellett 25 akó jeles bort, elkelt Hátszegen 1872, 1873 és 1874-ben akója 10 frton.

Fekete Pál, szőlészeti vándortanár.

Könyvismertetés.*)

A baromfi tenyésztés irta Grubicy Géyza. 56. a szövegbe nyomott ábrával. Budapest az Athenaeum r. társulat kiadása. 1875. 8-ad rétt. 220 lap. Ára 1 frt. 50 kr. o. é.

(F. M.) Midőn az „Erdélyi Gazda“ 1874. évi 21. számában a t. szerzőnek „Tyukászat“ című jeles munkáját ismertettük, azon igénytelen nézetünknek adtunk kifejezést, hogy „jobb szeretnünk volna, ha a munka mindjárt mint teljes egész, vagy a jelen mű mint I. füzet jelent volna meg“, sat. Ugy látszik a t. szerző is hasonló véleményben lehetett, mert alig három negyed év múlva a fentjelzett teljes munka látott napvilágot és sikeresen tölti be az eddigi hézagot. Szerző művének első részét a régi „tyukászat“ képezi, itt ott bővítésekkel ellátva, míg a II-ik rész a többi házi szárnyasokat ismerteti. Az előszóban egy ép oly őszinte, mint ritka vallomással találkozunk t. i. hogy a II. rész jobbára fordítás Oettel Róbert hirnevés baromfitenyésztő jeles munkája után, — más „magyar író“ ivszámra ülteti át az idegen terméket és bizva gazdaközönségünk tájékoztatásában, mint eredeti portékát árulja!!!

Grubicy munkájának beosztása a következő: Előszó a II. és I. kiadáshoz. I. A tyukászat. Bevezetés. Fajok. Tyukolák és udvarok. A tyukok tartása és hizlalása. A tyukok szaporodása. A csibék felnevelése. A tyukok betegségei. II. A baromfitenyésztő többi ágai. A lud. A kacsák. A pulyka. A fácányok A gyöngytyuk. A galambok. A páva. A hattyu.

Midőn a röviden ismertett munkát érdeklődő t. olvasóinknak szives figyelmükbe ajánljuk, egyszersmind a jelen számban mutatványt is közlünk belőle.

Huslégmentesítés érdekében.

Kolozsvárt, július 15. 1875.

Tisztelt szerkesztő ur!

En e hó kezdetén egy felhívást menesztettem ki, melyben szerencsém volt az itteni első magyar húst légmentesítve szelenczéző és Conserve-vállalatnak egy részvénytársulatra való átváltoztatását megpendíteni, feltéve, hogy a hozzájárulási hajlandóság tizezer frt erejéig, tájékozáson kívül látásba fog tétetni.

Az erre eddig hozzám intézett tudakozások következtében sietek ezennel megjegyezni, hogy a kérdésben álló husz darab 500 frtos részvénynek, melyek mindegyikéhez igen természetesen válllvetve is járulhatni, 30 százalékig, esetleg, t. i. háborus időben 100 százalékig terjedhető jövedelmeire az elsőbbség biztosítani fog.

Kiváló tisztelettel maradok

alázatos szolgálja

Gróf Pongrácz István.**)

E G Y V E L E G.

* Lapunk t. előfizetőit bátrak vagyunk tiszteletteljesen figyelmeztetni, hogy a jelen évfolyam első fele beveződött, miért is az előfizetések szives megújítását ideje korán kérjük eszközölni, nehogy a lap küldésében késedelem álljon be. Az „Erdélyi Gazda“ kiadóhivatala.

* Az aratás küszöbén a közügy érdekében teljes tisztelettel kérjük fel t. olvasóinkat, sziveskedjenek benünket levelezési lapra irt pár sorral egyelőre az őszi, később a tavaszi gabonák aratási eredményéről tudósítani. A szerkesztőség.

* Az erdélyi gazdasági egyesület igazgató választmányára f. évi július 17-én délután 5 óra körül a titkári szálláson ülést tart.

* Meghívó. A folyó évben Budapesten tartandó nemzetközi gabonavásár napját augusztus 2-ára tűztük ki. A tava-

*) A referens elfoglaltsága miatt késett. Szerk.

**) Tisztelt szerkesztőségek kércetnek e sorok átvételére. P. I.

lyi gabonavásár alkalmával létesült üzleti összeköttetésekől meggyőződhetek úgy a termelők, mint a kereskedők, hogy a személyes találkozás ily vásár napján mily nagy előnyököt nyújthat mindkét érdekköröknek. Reméljük tehát, hogy az egész országból nagy számmal fognak a mezőgazdák és gabnakereskedők e gabonavásáron megjelenni, a melyen az idejéig nagyságáról és minőségéről alapos értesülés lesz szereshető, s a melyen alkalom fog nyilni terményeinket úgy a bel- mint a külföldre minél nagyobb haszonnal értékesíthetni. Budapest, 1875. július havában. A pesti áru- és értéktözsde bizottsága.

* Oriási körték. M. é. december hóban a londoni Covent Garden piacán 12 „Belle-Angévine“-körte volt kiállítva, melyek összesen 36 angol font nehezek voltak, és melyekért 30 font sterlinget azaz 300 forintot ezüstbe kértek. Ezen körtek Guernsay szigetéről voltak és mint közlő a Gartenflorában gyantija a Th. C. Brehaut etablisementjából kerültek ki. (R. G. F.)

* Szőlők magból. Colbachini 1869-ben a „marzenina“ szőlő 15 magját jó földbe vetette s már az első évben erős növények mutatkoztak, a második évben ezeket jól előkészített talajba ültette és jó szőlővesszőket kapott, a harmadik évben két rügyet kifejlődni hagyott, a negyedik évben mind a 15 növény szőlőket hozott. Ezek nem értek meg mind ugyanazon időben, hanem néhány előbb, néhány később, izük különböző volt, de egy sem tartotta meg teljesen az anyanövényét. Három növény majdnem egyenlő jóságú és majdnem jobb izű szőlőt adott, mint az anyanövény. Colbachini kísérletét folytatni akarja, és felszólítja a bortermelőket példája utánzására. Carperé tanár még megjegyzi, hogy a magvakból nevelt szőlővesszők kevésbé vannak betegségeknek, illetőleg a penészek és phylloxera megtámadásainak kitéve. (R. G. F.)

* Érdekes gép kísérlet fog legközelebb a kolozsmonostori m. kir. gazd. tanintézetben tartatni, az Umrath-féle gömböly-szeges kézi cséplő géppel. A kísérlet ideje és tartama külön közhírre fog tétetni, az érdeklődő t. gazdaközönséget szivesen látja az igazgatóság. Ez alkalommal megemlítjük, hogy a Clayton és Shuttleworthtól hozott „Omnium royal“ nevű Samuelson-féle új arató gép már működik és ott helyt megtekinthető. Ugy ezen arató-, valamint a hivatolt cséplőgép működéséről annak idején tüzetes tudósítást fogunkhozni.

* A kassai m. kir. gazd. tanintézetéről emlékezik meg a „W. I. Z.“ egyik közel mult számának pikáns híre, mely midőn előadja, hogy Kassán aligha van jörendén a széna, azon reánk nézve meglepő tény közli, hogy ottani igazgató Barkassy Kálmán állásáról lemondott, mely lemondás a miniszterium által el is fogadtatott. Végre még azon nézetének ad kifejezést a lajtántuli collega, hogy vigyázzon a kormány, nehogy az intézet bezáródjék, mielőtt megnyílt volna. — Őszintén megvallva, ilyenmü személyi hírt jobb szeretnénk jól értesült és értesülhető fővárosi saktársainktól először hallani, kik azután az ilyféle „ártatlan“ mellékes megjegyzéseket is kellő mértékűre szállíthatnák le, mert az idézett lapnak hazánkban számos olvasója van és így szava nem csekély sullyal bír!

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Jelzálog kölcsönök.

Alóliirt „Ipar- és keresked. ügynöki iroda“ tisztelettel jelent miszerint Szilárd anyagból épült kolozsvári bérházakra tőrtlesztési kölcsönöket 500 forinttól kezdve a legmagasabb összegig gyorsan eszközöl.

Ugyazintén a birodalom bármely részében telekkönyvezett földbirtokra 500 forinttól kezdve a legmagasabb összegig.

Nagyobb kölcsönöknél feltűnő előnyt nyújt.

Bővebb értesítéssel a módoszatok ránt posta útfán készséggel szolgál.

A hatóságilag engedélyezett általános

(3) (14—26) „Ipar- és kereskedelmi ügynöki iroda“

Kolozsvárt, belmonostorutca, 19. sz.

Értekezhetni posta útfán vagy személyesen naponta d. u. 1—4 óráig.

Üsöplő gépek

KÉZI- ÉS LŐORŐRŰ
KAPILANÓK

GYÁRI A R O N
TAUFFER FERENCZNÉL

KOLOZSVÁRT,

kezelési-, utasítási ábrával ingyen és
bérmentve.

(29—52)

(1)

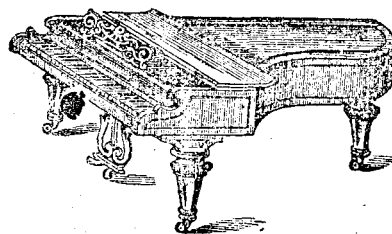
Legjobb és legolcsóbb forrás

ZONGORÁK ÉS HARMONIUMOK

beszerzésére.

használt zongorák megcserelésére,
valamint mindennemű húros hangszerek, azok alkatrészeinek és mindenféle húroknak vásárlására.

Zongora-kölcsönzési
raktár.

Zongora-javítási
műhely

TRISKA FERENCZ
KOLOZSVÁRT,

a távirtdai hivattal szemben.

Kivánatra legujabb, 1875-re szóló árjegyzékemmel
bérmentve szolgálók. Üzletemben a lehető legnagyobb
olcsóság a legszigorubb lelkiismeretességgel párosul.

Zongora hangolás bármily távol vidéken is olcsón
elvégeztetik. (2) (15—26)

Piaci árak.

A kolozsvári kereskedelmi s iparkamara hivatalos adatai nyomán.

A heti vásár		Egy osztrák mérő = 2 nagy véka					Egy mazsa		Egy bécsi öl	1 font
helye	napja	tiszta b u z a	elegy b u z a	rozs	zab	törökbuza	széna	szalma	tüzifa	marha hus
ára krajczárookban										
Kolozsvár	julius 15	380—420	270—280	230—240	150—160	210—220	180	85	—	21
Nagy-Várad	decz. 29	380—480	340—370	280—320	180—200	260—300	300	140	1500	24
Maros-Vásárhely	május 13	314—360	200—240	200—226	110—124	—	210—220	60—80	600—1100	20
Károly-Fehérvár	junius 26	278—288	220—230	177—187	115—125	—	170—180	105—120	900	20
Nagy-Szeben	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Brassó	decz. 31	388—455	361	290—312	135—141	318	—	—	—	18
Besztercze	május 18	340—400	280	250	150	—	180—250	100—190	650	16
Nagy-Enyed	junius 24	288—313	238—270	163—200	138—150	—	290—300	45—55	800	18
Szamosujvár	július 12	300—320	220—240	200—220	130—140	—	160	50	1200—1400	17
Déés	julius 13	300—320	260—280	180—200	130—140	—	210—220	60—90	800	18
Torda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Erdélyi földtehermentesítési kötvény 76 frt 39 kr. — Ezüst árkelet 103.45

Az „Erdélyi Gazda” hirdetési díjszabályzata.

	1—1		1—3		1—6		1—12		1—24		1—52	
	széri hirdetéskor											
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
10/16 lap	14	—	36	—	70	—	120	—	200	—	360	—
8/16 „	7	—	18	—	35	—	60	—	100	—	180	—
4/16 „	3	50	9	—	17	50	30	—	50	—	90	—
2/16 „	1	75	4	50	8	75	15	—	25	—	45	—
1/16 „	—	90	2	25	4	40	7	50	12	50	22	50

Nagyobb hirdetéseknél külön kedvezmények.

Azonkívül 30 kr. bélyegdíj annyiszor, a hány-szor a hirdetés megjelenik.

A szíves megrendelésben világosan kérjük kitenni: monnyi helyet igényel a beküldés mellékelt hirdetése számára.

Hirdetéseket elfogadnak lapunk kiadó hivatala és a Gámán János örökösiei nyomdájának központi irodája (főter gr. Gyulai-ház) Mellékletek számozásuként 1 o. é. forintba számíttatnak.

TARTALOM:

A philadelphiai kiállítás érdekében. —
A lúd. — Társalgó. — Szőlészeti statistika.
— Könyvismertetés. — Huslégmentesítés érde-
kében. — Egyveleg. — Hirdetések. — Piaczi
árak.